

וְדַקְאָמֵר שְׁלֵמָה "כִּי לְכָלֵב חֵי הוּא טוֹב מִן הָאֲרִיָּה הַמֵּת" - כְּדָרְבַּי יְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מַאי דְכָתִיב "הוֹדִיעֵנִי ה' קִצֵּי וּמִדַּת יָמֵי מָה הִיא אֲדַעָה מָה חֲדָל אֲנִי" - אָמַר דָּוִד לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוֹנּוֹ שֶׁל עוֹלָם, "הוֹדִיעֵנִי ה' קִצֵּי" - אָמַר לוֹ: גִּזְרָה הִיא מִלְּפָנַי שְׁאִין מוֹדִיעִין קִצּוֹ שֶׁל בֶּשֶׂר וְדָם. "וּמִדַּת יָמֵי מָה הִיא" - אָמַר לוֹ: יְגִירָה הִיא מִלְּפָנַי שְׁאִין מוֹדִיעִין מִדַּת יָמָיו שֶׁל אָדָם. "וְאֲדַעָה מָה חֲדָל אֲנִי" - אָמַר לוֹ: יְבֻשֶׁת תָּמוּת. - אָמוּת בְּאֶחָד בְּשֶׁבֶת! - אָמַר לוֹ: כְּכָר הַגִּיעַ מְלָכוֹת שְׁלֵמָה בְּנֶךְ, "וְאִין מְלָכוֹת נוֹגַעַת בְּתַבְרָתָהּ אֲפִילוֹ כְּמֵלֵא נִימָא. - אָמוּת בְּעָרְבַּ שֶׁבֶת! - אָמַר לוֹ: "כִּי טוֹב יוֹם בְּחֻצְרֵיךָ מְאֹלָף" - יֵטוֹב לִי יוֹם אֶחָד שְׁאֵתָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה מְאֹלָף עוֹלוֹת שְׁעֵתִיד שְׁלֵמָה בְּנֶךְ לְהַקְרִיב לְפָנַי עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ.

למאן

ג' י' ק' צ'

דף ל' ע"ב שלח שלמה לבי מדרשא אבא מת וכו'. המאמר הזה מוקשה מאד לפי פשוטו, וכי שלמה המלך עליו השלום שהיה חכם גדול לא ידע דין זה שהוצרך לשאול, ועוד אם נזדמנה לו שאלה אחרת בעבור הכלבים למה צירף אותה עם שאלת ששאל בעבור אביו הקדוש, וכי דרך ארץ לעשות כד, ולא היה לו לשאול שאלות אלו בזה אחר זה, ועוד איך החכמים יקדימו בתשובת שאלת הכלבים קודם ענין אביו וכי שורת דרך ארץ הוא כך

עיון יעקב

אבא מת ומוטל בחמה וכלבים

של בית אבא רעבים. אפשר דלכך נזדמן אלו שתי שאלות יחד דכיון כשמלאך המות בא לעיר הכלבים בוכים וסבר אולי בוכים ג"כ בשביל שהם רעבים וגם לא היה אז המזונות של הכלבים מצויים דכשהיה דוד חי מסעודת מלכים היו נשלך המזונות הנוותרים והעצמות לכלבים משא"כ עכשיו כשמת היו רעבים והוא נהג כבוד ושאל על אביו מקדם והם השיבו לו כמה דכיים ומשום צער בעלי חיים הקדימו להשיב חתוך נבלה והוא מענין השאלה ועל זה אמר שלמה ושבח אני את המתים וכתוב כי לכלב חי הוא טוב וגו'.

כלומר זה המדבר נבלה על אביך הנמשל לבלנה וזה מדבר עליו נבלה, הפך אותיות לבנה חתוך אותו, רצונו לומר תהרגהו לפני הכלבים אלו בעלי לשון הרע שהם אחוזת כריעיו של זה הדובר נבלה, דאין אתה רשאי למחול על כבוד אביך, גם עוד מו"כ תפרסם טענות המצדיקים את אביך לדרשם ברבים, וז"ש ואביך צדיק שתצדקהו בראיות בפני רבים, ואלו הן ההצדקות חדא הנח עליו הוכחה וראיה של ככר, כי בריית כרותה לאמר וכשלי וי כיון בעד אשה זונה עד ככר לחם, שהנואף יבא לידי עניות ואביך תהלות לאל נפטר בעושר גדול וכנוכר בד"ה ועוד הוכחה שנית מן התינוק הוא הילד הראשון שילדה בת שבע מאותה ביאה שבא אביך עליה בעוד אוריה חי, דמצניו כשתלה אותו ילד חרד עליו אביך חרדה גדולה והתפלל אל השם יתברך כדי שיחיה, ואם חס וחלילה ביאתו אסורה איך רצה שיחיה, אדרבה טוב לו שימות ואיך יבקש מאת האלהים שיחיהו אם חס וחלילה כא מששת איש, אלא ודאי מגורשת היתה ומיתרת לו, לכן תפרסם טענות אלו המצדיקים את אביך כדי שלא ישגו בני אדם וישו אונם לבעלי לשון הרע, ושוב ראיתי כפר ארץ החיים על התהלים מומור ט"ל שהביא מאמר זה ומירש כלבים על בעלי לשון הרע, וככר על ענין ככר לחם כאשר פרשתי, אבל ברמז התינוק נחמק חזק גדול, וגם בשאר דברי המאמר יש הפרש גדול בין דברי לדבריו כאשר יראה המעיין.

כָּל יוֹמָא דְשֶׁבֶתָא הָוָה יְתִיב וְגָרִיס כּוּלֵי יוֹמָא, הַהוּא יוֹמָא דְבַעֲי לְמִינַח נְפֻשֵׁיהָ קָם מְלֶאךָ הַמּוֹת קַמֵּיהָ וְלֹא יָבִיל לֵיהּ, דְּלֹא הָוָה פְּסִק פּוּמֵיהָ מְגִירָסָא. אָמַר: מַאי אֲעֵבִיד לֵיהּ? הָוָה לֵיהּ בּוֹסְתָנָא אַחוּרֵי בֵיתֵיהּ, אֲתָא מְלֶאךָ הַמּוֹת סָלִיק וּבְחִישׁ בְּאִילָנֵיהּ גִּפְק לְמִיחּוּזֵי. הָוָה סָלִיק בְּדִרְגָא, אֵיפְחִית דְּרָגָא מִתּוֹמֵיהּ, אֵישְׁתִּיק וְנַח נְפֻשֵׁיהּ. שְׁלַח שְׁלֵמָה לְבִי מְדַרְשָׁא: אָבָא מַת וּמוּטַל בְּחֻמָּה, וְכָלָבִים שְׁל בֵּית אָבָא רַעֲבִים, מָה אַעֲשֶׂה? שְׁלַחוּ לֵיהּ: * חֲתוּךְ נְבִלָה וְהַנַּח לְפָנַי הַכָּלָבִים, וְאָבִיךָ - הַנַּח עָלָיו כְּכָר אוֹ תִינוּק וְטִלְטְלוּ. וְלֹא יָפָה אָמַר שְׁלֵמָה "כִּי לְכָלֵב חֵי הוּא טוֹב מִן הָאֲרִיָּה הַמֵּת" - וְלְעֵנִין שְׁאִילָה דְשְׁאִילָנָא קְדָמִיכּוֹן: גֵּר קְרוּיָה גֵר, וְנִשְׁמַתוּ שְׁל אָדָם קְרוּיָה גֵר, מוּטַב תְּכַבֵּה גֵר שְׁל בֶּשֶׂר וְדָם מִפְּנֵי גֵרוֹ שְׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

ג' י' ק' צ'

ונראה לי בס"ד כי מאמר זה נאמר בלשון מדינה והוא מדברי חכמים ותודותם, ומעולם לא הוצרך לשאלות אלו כמש פשוטם, אלא עשה ענין שאלות אלו כדרך משל וחיזה בשביל ד"א, והוא יודיע שהיה לדוד המלך ענין השלום אויבים רחוקים עליו בענין בת שבע ויודעים האמת ועכשיו באו ככרם איך היתה, ולכך גם בחייו היו מקנטרים בפניו ואוהבים לו הבא על אשת איש מיתתו בנה וכו', אך דוד המלך עליו השלום אעפ"י שבידו לעשות בהם משפט כחוב ולקעקע ביצתם היה מן הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואין וכו', פוק היו ככה קללו שמעי ונתחייב הריגה ולא עשה לו טוב צער, ואמר רבתינו ז"ל הנעלבים ואינם עולבים וכו' עליהם הכתוב אוכר ויפסיפם ה' ליא ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, שנמשלו לחבת, לכך אמר עליו הקב"ה וההלום פיב ליון וכסאו כסמיט נגדו, גם ידוע מ"ש רבתינו ז"ל הבעלי לשון הרע נקראו כלבים, והכן שלמה המלך עליו השלום אחר שנפטר אביו ע"ה נתעורר בספק אתה, והוא כי אמר אם הכלבים אויבי דוד המלך עליו השלום בחייו היו נובחין להליו שפמים עליו כ"ש עתה אחר שנפטר, ובודאי לא ישובו מדרכם הרעה אלא יהיו נובחין לדבר כרה על הצדיק גם לעת עתה, אך הוא בחייו היה סובל ונחה וריתק אבל עתה אחר פטירתו איך אנתו נעשה, אם נכרית הכרבים האלה מן העולם ונרדפם עד החרגתו, או גם אנתו נשתוק ונקיים שיחיה וכש"כ כיון אל תען כסיד כאותו, וזה השאלה שא"ר אותה ברבו מן החכמים שא"ר אבא מת עתה אך הוא היה בחייו נוטל כחכה כלומר מן הנעלבים וכו' שומעין חרפתם וכו' שנרמזו לחסה כנו שכתוב כצאת השמש בגבורתו, ואותם הכלבים של בית אבא ר"ל אויבים שהיו מדברים לשון הרע ודיבה רעה עליו והאי עדין הם רעבים שלא שבעו מהדברים הרעים אשר דברו עליו בחייו, לכן הגידו לי מה אעשה אם גם אני אעלים עין מדבריהם לקיים אל תען כסיד, או אם צריך דסמית עיניהם ואסתום עיהם בעפר לכבוד אבי הקדוש, ודשינוי זה גם הם ברבו חתוך נבלה לפני הכרבים

למה
אבא
רבי

א"כ זהו הדבר אשר י"ל, כי שלמה היה מסופק אם דוד אביו מת בנשיקה, או על ידי מלאך המות מחמת שהכלבים היו צועקים ומלאך המות בעיר, אך י"ל שצעקת הכלבים היתה מחמת שהיו רעבים, ודוד לעולם בנשיקה מת, וזוהיא היתה השאלה, אבא מת ומוטל בחמה, וכלבים צועקים וכו', והשיבו, חתוך נבלה, ואם יצעקו אחר כך, הנח ככו, וכן היה באמת, כי מת שלא מתוך חולשה, רק בהיסח דעת, מתוך התורה, כמבואר בגמרא:

עין איה

ס. שלח שלמה לבי מדרשא, אבא מת מוטל בחמה וכלבים של בית אבא רעבים, מה אעשה. הרבה דברים נמצאים בעולם שהם צריכים כולם לתיקון המציאות וההנהגה, בהם ישנם דברים גדולים וקטנים, דברים רבי ערך ודברים נקלים. ורובי המכשולות שבאים לעולם, באים מפני שלפי הדמיון האנושי הרבה דברים כמו סותרים הם זה את זה. וכאשר אנו אומרים הנה דבר פלוני עיקר הוא וראוי לרדוף אחריו להשיגו ולהרחיבו, מכלל זה למדים הרבה כנ"א שדבר אחר אין צורך בו כלל, ואם ימצאו שיש מי שהוא עוסק בו יקראו אחריו מלא' ויחשבוהו כמבלה עולם. אבל האמת אינה כך, כל דבר צריך שיהיה חביב בערכו, והשלם שבאנשים ההולך בדרכי ד' וראוי להנהיג עם גדול בדרכי ישרה, צריך הוא שכ"כ תהיה נפשו רחבה עד שהדבר היותר יקר, היותר רם ונשגב, לא יעבדו בעדו מהסתכל ג"כ לדבר היותר קל בערך והיותר שפל, כיון שעכ"פ יש איזה צורך בו. והוא ממש דרך ד', שעם המטרה האלהית להנהיג את העולם לתכלית הנעלה היותר נשגבה אין נעזב גם הפחות שבברואים והקטן שבצרכם ממצאות השלמתו ושכלולו. ע"כ תיכף שלח לבי מדרשא שאלה סגנונית שנודמנה, בכונה להורות על עוצם כח הרחב שבנפש המלך החכם מכל אדם, הראוי להנהגה היותר אדירה, את מצב נפשו הגדולה שעלולה להכניס בבת אחת הדבר היותר מענין ויותר מחריד עם הקטן שבצרכי החיים. ע"כ בבת אחת שאל: אבא מת מוטל בחמה, ועם כל זאת החרדת קודש לא פג טעם החיש הסידורי לדאוג ג"כ בתור החובה המוסרית התוריית לבע"ח הנמוכים, הכלבים הרעבים, זאת היא הערת מלך חכם המכילה שיטה שלמה בהנהגה לאומית.